

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 42.

Lýsingarprísir fyri þettirreglur: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardagin 17. oktober 1936.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

10. árg.

Konservatismen í deyðskrampa. Landstingsvalið.

Politiskt rumbul: Poul Niclasen verður valdur til landstingsmann sum javnaðarmaður, meðan Jóannes Patursson verður sturtaður oman og býttur um við Mitens bæði sum flokksformaður og evni til landstingsvalið.

Leingi lógu tey politisku víður-skiftini sum ein orðleikur, vóru eitt stríð um flólandi doktrinur, um tjóðskaparligar teoretiskar stóður, rubbandi passivar stóður øðrumegin, ultraátroðkandi hinu megin, ið leysar í lóðum og flólandi í linjum, so leysar og flólandi sambandskar og sjálvstýriskar, at einki positivt, endiligt, úrslit kundi spyrjast burtur úr.

Samstundis fløktust tær social-politisku linjurnar í einu ógreið-liga fløkju, ein ruðuleika, hvar ið hin socialt radikalt hugsandi stóð í flokki, tilsjónálatandi øksl móti øksl, við hina ramastu konservatismu.

Hetta forði við sær, at allar okkara figgarligi og harav eisini andaligi útviklingur misti sín framræstur og kom inn á eitt deyðastilli, so okkara skúta, Føroya land, kom at liggja við lavandi seglum íggjøgnum árinu frá 1906.

So kom hin socialistiski flok-urin, sum royndi at skera íggjøgnum flokjunna og rekja teir radikol-socialistisku træðirnar burtur úr teirri drepani tviningini við konservatismunar kovandi kreftum fyri ta stóru arbeðara- og fiskimannafjöldini.

Henda uppgáva tóktist ill at loysa at byrja við. Men so kom gongd á.

Í hópatali innanfyri sjálvstýri eins og innanfyri sambandið frí-gjordu menn og kvinnur seg frá konservatismuni.

Við seinasta lögtingsvalið stígu javnaðarmenn fram frá tveimum monnum tit seks menn, og fingur teir harvið eina avgjörða ávirkan á Føroya lögtingi. Í hondum javnaðarmanna lá soleiðis makt til at avgera sambandsins og sjálvstýrisins millum, hvør ið skuldi hava landstingsmannin. Men fáur grunaði, at úrslitið varð, at javnaðarmenn sjálvir

fingu landstingsmannin. At hetta varð úrslitið sýnir, at hin jarn-harda konservativa hönðin er við at missa takið á Føroya fólki, og er tað eitt tekin uppá, at múrararnir eru við at falla fyri socialismuni her á landi.

Innanfyri teir konservativu flokkarnar ganga síðar byggiur. Tær radikalu og konservativu krefturnar leggja í bardaga við hvøllum brestum, sum hoyrast víða um landið.

Fyri nøkrum døgum síðani varð sjálvur høvdingurin fyri sjálvstýrið sturtaður oman. — Jóannes bóndi Patursson varð tikin á hondum — andaliga sæð — og býttur um við landsrætt-sakførara Edw. Mitens bæði sum flokksformaður og sum evni til landstingsvalið.

Bresturin var herviligur. Tað sigst, at telefontræðirnar darraðu í hevdarljóði kring alt landið. Hin fallna hetjan vil reisa sínar menn fyri at taka sjálvstýris-borgina aftur. Og veljarafjöldin — hin konservatívi parturin — innanfyri sambandið sigst at lova bál og brand yvir høvdinga teirra fyri hansara stóðu til socialistarnar.

— Hesin ragnaroksbardagi millum teir konservativu og tær radikalu og socialistisku krefturnar, ið nú fer fram, er sam-felagsgagnligur. Hann vil meir enn nakað álöp frá socialismunum verða víðvirkandi til, at konservatismen verður at standa einsamall — og tær frísinnaðu socialistiskt innstillaðu krefturnar vilja fylkjast har, ið tær av sonnum hoyra heima

hjá javnaðarmonnum!

Eru tygum tystur undir promenadu, komið inn til mín og drekkti lemonadu. 25 oyru flaskan — nakra oyra sparan — fyri innihaldsgóðsku garanterar „Smæran“. Her er varan blíg — spar í ringum tíðum. Verur verða fluttar út um allan býin.

Ringið 344. JOHANNES ANDREASEN'S MATVØRUHANDIL

Landstingsvalið.

Við landstingsvalið í Danmark vunu stjórnarflokkarnir í stør-um, tóku meirlutan frá konservat-ismuni, og harvið varð ristur deyðsdómur yvir landstingið.

Eftiri var so ein landstings-sessurin at seta — hin føroyski. Hetta skuldi gerast 12. í h. m.

Hitt føroyska landstingsvalið hevði stóran týðning. Deyðsdóm-urin yvir landstingið mátti ikki gerast til einkis við tí føroyska landstingsmanninum.

Javnaðarflokkurin var tí fásur til at gera sáttmála við ein fø-royskan flokk, ið kundi geva tryggjan fyri

- 1) einum socialistiskum lands-tingspolitikki, og
- 2) at landstingið kundi verða avtikið.

Út frá hesari hugsjón skrivaðu vit soljóðandi bræv til sjálvstýris-flokkinn og sambandsflokkinn:

«Vit loyva okkum hervið at spyrja, um sjálvstýrismenn (sambandstingmenn) eru sinn-aðir til at stýja valið av einum javnaðarmanni, tá ið landstingsmaður skal veljast hin 12. í h. m. á Føroya lög-tingi, og um ikki, hvat ið ætlan flokksins so er valinum víðvíkjandi.

V. f.
Virðiligast
P. M. Dam.»

Vit finga svar frá sambands-monnum við tað sama, at teir vildu samráðast við okkum. Sjálvstýrismenn lótu fyrst frætla frá sær nakrar dagar seinri.

Formaður sambandsins segði formanni javnaðarmanna, at sambandsins treytir fyri at velja javnaðarmannekandidatin vóru, at hann í landstingssetuni ikki gekk ímóti sambandsins stóðu í tess 1. programpunkti, ið varð sagt at meinst við felags lög-gávavald, felags flagg, felags ríkismál við Danmark.

Sum nevnt var hin socialist-iski landstingspolitikkurin og av-tøkan av landstinginum høvuds-krav javnaðarmanna, og kundi tí flokkurin væl ganga við til í hesi tingsetuni, ið ikki varir 8, men hægst 2 ár, at lata liggja stríðsevni frá 1906 millum sambandið og sjálvstýrið.

Flokkurin víðtók tí utan ampa hetta svar til sambandið:

«Harra A. Samuelsen, formaður sambandsflokksins.

Á flokksfundi í dag hevur Føroya javnaðarflokkur víð-tikið at úttala, at flokkurin væl

kann ganga við til, at tann kandidaturin¹⁾, ið javnaðarmenn seta fram til landstingsvalið á Føroya lögtingi mánadagin 12. oktober 1936 í komandi landstingssetu gongur við til at halda tær treytir, sum tygum sambandsflokksins vegna hava sett fyri, at sambands-flokkurin kann velja við javnaðarmonnum.

Hesar treytir hava tygum úttýkt við at vísa á punkt 1. í »Program for Sambands-partiet i Færøernes Lagting, vedtaget den 19. Oktober 1931«, nærri útdýpað við, at javnaðar-mannalandstingsmaðurin ikki á nakran hátt stýðjar kravið um særligt lóggávavald, fø-royskt flagg fyri Føroyar og broyting í, at »Dansk er Rigs-sproget.«

Javnaðarflokkurin setur P. M. Dam²⁾ sum evni til landstings-valið.

Havn, hin 11/10 1936.

P. M. Dam. J. P. Davidsen.
J. H. Danbjerg. J. Nielsen.
Trond Hansen.»

— Sambandsformaðurin gav okkum so tað svar, at sambands-menn kortini ikki kundu ganga við til at velja javnaðarkandidatin, og at sambandsins kandidatur (ónevndur) ikki kundi ganga inn í nakran stjórnarflokk, men vildi sambandskandidaturin kort-ini ikki ganga ímóti ríkisstjórn-arflokkinum.

Hesum vildi javnaðarflokkurin ikki taka við, og samráðingarnar vóru so slitnar við sambandið, og fall so státt allar sáttmáli víðvíkjandi vali av javnaðar-flokksins formanni burtur við sínum treytum.

Sjálvstýri segði okkum, at tess ófrávikiliga krav var:

- 1) »Landstingsmaðurin verður valdur úr sjálvstýrisflok-kinum og tekur ta stóðu í donskum politikki, at hann ikki stýðjar nakran flokk á danska ríkisdegi, sum er ímóti ríkisstjórnini.
- 2) Sjálvstýrið gongur ikki við til at velja annan mann enn sjálvstýrismann.»

Tá ið samráðingarnar við sambandið um at velja ein javnaðarman vóru slitnar, varð sjálvstýriskandidaturin spurdur, um hann vildi ganga saman við teim radikalu og stýðja jarðareformin. Vit finga játtandi svar.

¹⁾ Ávíst her.

KØDCENTRALEN
Tlf. 173. KONGEBROEN Tlf. 173.
Allid i. Kl. ungt Oksekød,
Fælg og Konseres.
En Gros & En Detail.
Bygdeordrer ekspederes omg.

KUL-KOKS-BRENDE
VALDEMAR LÜTZEN
TELEFONER: 16-68-176

Seinni fingur vit at vita frá sambandsflokkinum, at hans-ara landstingskandidatur kundi ganga saman við teim radikalu á ríkisdegi. Men vit svaraðu sum var, at hetta tilboðið var okkum longu givið frá sjálv-stýrinum.

Eftir okkara áheitan lovaði so formaður sambandsins at kanna eftir, um hansara flokkur kundi geva javnaðarmannum 3 atkvøður, ið tær vóru til at fáa hann valdan — vinnuflokkurin hevði uppá fyrispurningið erklærað, at hann vildi stemma blankt. Men tað bar heldur ikki í lag. Vit finga so harafturímóti kunngjørt, at harra Poul Niclasen var sinnaður at ganga inn í hin socialistiska flokkinn. Og varð so tann nýggi sáttmáli gjørdur, at javnaðarmenn vildu velja Poul Niclasen ímóti, at hann undir-skrivaði hesa erklæring:

»Undertegnede Lagtings-mand Poul Niclasen erklærer herved, at jeg fra i Dag af melder mig ind i det social-demokratiske Parti paa Rigs-dagen og er indforstået med at tage alle de med denne Indmeldelse forbundne Konse-kvenser.

Færøernes Lagting, den 12. Oktober 1936.

Poul Niclasen.»

Poul Niclasen varð so státt valdur sum tann javnaðarmaður, ið hann hevur erklærað seg at vera.

Orsakað av røngum tíðindum í radio og fyri at greiða okkara veljarum okkara stóðu, hava vit givið hesa frágreiðing.

Á Føroya lögtingi, 14/10 1936.

Lögtingsins javnaðarmenn.

P. M. Dam. J. P. Davidsen.
J. H. Danbjerg. Jacob Nielsen.
Trond Hansen.